

รายงานสรุปบทเรียนการดำเนินงาน โครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN)

ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จัดเตรียมโดย มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย

เสนอต่อ มูลนิธิรักษ์ไทย

16 พฤษภาคม 2566

คำนำ

โครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) เป็นความร่วมมือในระดับโลกจากการริเริ่มของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP: United Nations Development Programme) เพื่อตอบสนองความท้าทายในประเด็นการลงทุนเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมุ่งเพิ่มการลงทุนในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับประเทศ มุ่งเน้นที่การหาช่องว่างระหว่างระดับการลงทุนและการลงทุนที่เหมาะสมในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และพัฒนาแนวทางในการลดช่องว่างดังกล่าวผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานหรือนวัตกรรมการจัดหาทุน เพื่อหาแนวทางผสมผสานทางการลงทุนเพื่อการจัดการอนุรักษ์ และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ

มูลนิธิรักษ์ไทยได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย ให้การดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มอบหมายให้มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยดำเนินการสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการดังกล่าว เพื่อสะท้อนรูปแบบการทำงานในการตอบสนองความท้าทายในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งได้จัดทำรายงานสรุปบทเรียนการดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วเสร็จ ประกอบด้วย ความเป็นมาและกระบวนการสรุปบทเรียน ข้อมูลพื้นที่เกาะเต่า การพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า และสรุปและข้อเสนอเพื่อนำไปใช้ในการเผยแพร่และขยายผลการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

1. ความเป็นมาและกระบวนการสรุปบทเรียน	1
• การริเริ่ม The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในประเทศไทย	1
• แนวคิดและกระบวนการสรุปบทเรียน	3
2. ข้อมูลพื้นที่เกาะเต่า	5
• ข้อมูลทั่วไป	5
• ความหลากหลายทางชีวภาพ	5
• ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว	6
• โอกาสและความท้าทายในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า	7
3. การพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่เกาะเต่า	10
• กระบวนการพัฒนากลไกทางการเงิน	10
• บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน	11
• บทบาทของภาคี	22
• ข้อจำกัดในการดำเนินงาน	23
• ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน	24
4. สรุปและข้อเสนอ	25
• สรุปบทเรียน	25
• ข้อเสนอการต่อยอดในพื้นที่เกาะเต่า	27
• ข้อเสนอการขยายผลสู่พื้นที่อื่น	28
บรรณานุกรม	29

1. ความเป็นมา

และกระบวนการสรุปบทเรียน

มูลนิธิรักษ์ไทยได้รับการสนับสนุนจากโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประเทศไทย ในการดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เดือนธันวาคม 2563 ถึงเดือนมิถุนายน 2566 จึงได้มอบหมายให้มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยดำเนินการสรุปบทเรียนการดำเนินงาน ภายใต้โครงการดังกล่าว เพื่อสะท้อนรูปแบบการทำงานในการตอบสนองความท้าทายในการจัดการระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจะนำไปเผยแพร่และขยายผลการพัฒนากลไกทางการเงินในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป โดยมุ่งเพิ่มการลงทุนในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับประเทศ

การริเริ่ม The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในประเทศไทย

โครงการ BIOFIN หรือ The Biodiversity Finance Initiative เป็นความร่วมมือในระดับโลกเพื่อตอบสนองความท้าทายในประเด็นการลงทุนเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity Finance) โดยมุ่งเพิ่มการลงทุนในการจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพในระดับประเทศ ซึ่งโครงการมีกรอบความคิดและกระบวนการทำงานที่ครอบคลุมการบริหารจัดการเงิน บุคลากร และทรัพยากรด้านอื่น ๆ เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ทั้งนี้ โครงการ BIOFIN ยังมุ่งหวังการสร้างผลลัพธ์ทางการเงิน 4 ประการ คือ (1) สร้างรายได้จากการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ (Generate revenue) (2) วางกรอบงบประมาณที่เกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม (Realign current expenditure) (3) หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้สำหรับการฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพ (Avoid the need for future biodiversity expenditures) และ (4) เกิดการลงทุนด้านความหลากหลายทางชีวภาพที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น (Deliver financial resources more effectively and

efficiently) อีกทั้ง พัฒนาแนวทางการบริหารจัดการและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพผสมผสานกับการลงทุนที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ (นิรันดร์, 2562)

โครงการ BIOFIN ได้เริ่มดำเนินงานในประเทศไทยโดยผ่านการเห็นชอบของรัฐบาลไทย เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2557 โดยมีแผนการเงินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพที่กำหนดแนวทางสนับสนุนการจัดการด้านการเงินเพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งเพิ่มการลงทุนในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและส่งเสริมการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้มีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และสามารถนำผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ BIOFIN ไปจัดทำนโยบาย แผน มาตรการ หรือกลไกทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบทประเทศต่อไป

แผนงานในการดำเนินโครงการระยะที่ 2 คือ การริเริ่มโครงการนำร่องกลไกการเงินตาม Biodiversity Finance Plan for Thailand ซึ่งได้เริ่มต้นในกลางปี 2561 ไปจนถึงปี 2565 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์หลัก 2 ข้อ ได้แก่ การสร้างการตระหนักรู้และเพิ่มขีดความสามารถของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำกลไกทางการเงินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพที่มีหลากหลายประเภท มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของ และการสนับสนุนการจัดทำแผนการเงินและการนำเครื่องมือทางการเงินมาใช้ในการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่นำร่อง รวมทั้งการจัดทำรายงานศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการลงทุนในโครงการต่าง ๆ การออกแบบแนวนโยบายใหม่ๆ การพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถ สนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายในการนำร่องกลไกการเงิน และการดำเนินโครงการนำร่องให้แล้วเสร็จเพื่อขยายไปสู่ส่วนต่าง ๆ ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับท้องถิ่น

โครงการ BIOFIN ประเทศไทยได้คัดเลือกโครงการนำร่องกลไกการเงินเพื่อความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อดำเนินงานในพื้นที่นำร่อง (pilot site) ได้แก่ กลไกการเงินเพื่อจัดเก็บค่าดูแลปะการังและการแก้ปัญหาขยะบนเกาะเต่า อำเภอกោះพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยจะเก็บจากผู้ที่ได้รับการบริการจากระบบนิเวศในพื้นที่เกาะเต่า และการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์เกาะเต่าช่วยการบริหารจัดการรายได้ค่าสาธารณูปโภคและสิ่งแวดล้อมของเกาะเต่าให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและโปร่งใสมีธรรมาภิบาล

การดำเนินงานโครงการ BIOFIN ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า ประกอบด้วยผลผลิต 3 ประการ ได้แก่

- 1) การจัดระบบและกลไกจัดเก็บค่าบริการจากผู้ใช้บริการระบบนิเวศ (Implementation of User charge mechanism and system) โดยการประชุมหารือกับผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อสร้างความเข้าใจและกำหนดแนวทางร่วมกัน พร้อมวางระบบการจัดเก็บเงินให้เป็นที่ยอมรับ ทดสอบและปรับปรุงการเก็บค่าบริการ พร้อมกับการเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า คณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนายุทธศาสตร์ชุมชนในการวางแผนและดำเนินการในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดความเสี่ยงและภัยคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

- 2) การเสริมสร้างศักยภาพองค์กรในพื้นที่เกาะเต่า (Capacity Building for Koh Tao) เป็นการเสริมสร้างศักยภาพของสตรี เยาวชน ตลอดจนกลุ่มเครือข่ายอาสาสมัคร ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกาะเต่า ผ่านกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การอบรม และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ร่วมจัดกิจกรรมรณรงค์ รวมถึงการติดตามการดำเนินโครงการของกลุ่มที่ได้ทุนสนับสนุนจากโครงการ Koh Tao Better Together เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับการคุ้มครองความหลากหลายทางชีวภาพ
- 3) การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดเก็บค่าบริการจากผู้ให้บริการระบบนิเวศ รวมถึงจัดทำเอกสารสรุปกระบวนการดำเนินงานและบทเรียน (Awareness raising on user charge and documentation of implementation process with lesson learned) ด้วยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การจัดเก็บค่าบริการจากผู้ให้บริการระบบนิเวศแก่นักท่องเที่ยวและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านสื่อ การประชุม และกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ การจัดทำกลยุทธ์เพื่อความยั่งยืนเมื่อสิ้นสุดโครงการ รวมถึงการบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการและแนวปฏิบัติในการจัดเก็บค่าบริการจากผู้ให้บริการระบบนิเวศ เพื่อขยายผลแก่หน่วยงานที่สนใจ

แนวคิดและกระบวนการสรุปบทเรียน

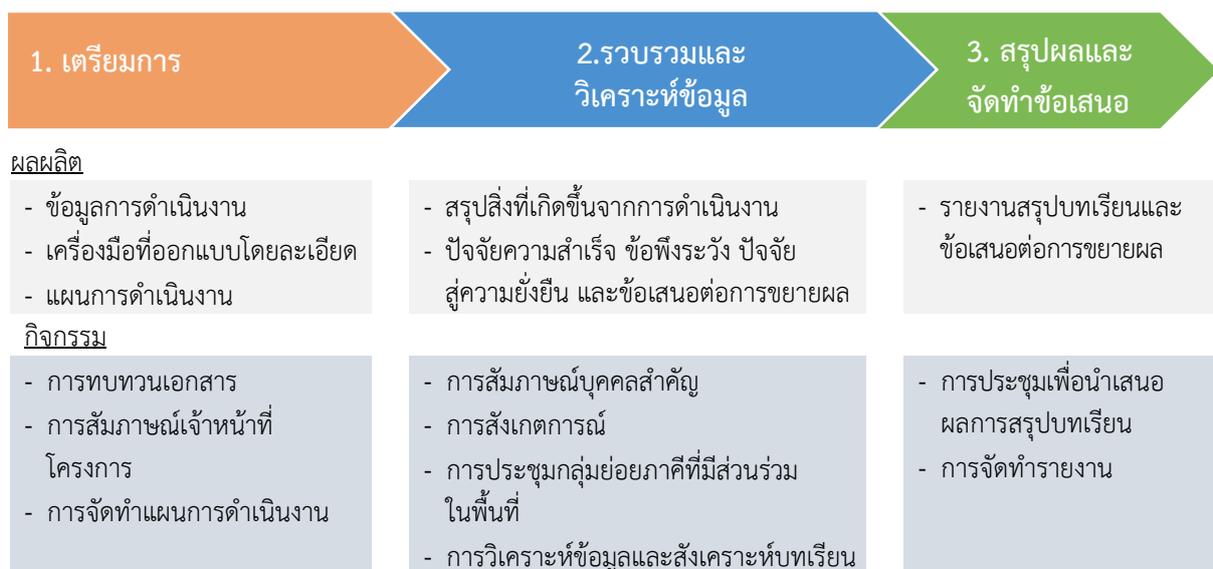
บทเรียนเป็นบทสรุปความรู้ที่เป็นรูปธรรมที่ได้จากกระบวนการทำงาน ซึ่งบทสรุปดังกล่าวเป็นการอธิบายผลการทำงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และปัจจัยเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้น อีกทั้งบทเรียนยังเป็นข้อค้นพบใหม่ (ความรู้) ที่ได้จากกระบวนการทำงาน ซึ่งข้อค้นพบใหม่นี้ คือ การอธิบายผลการทำงานที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดหมายทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ แต่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม และปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้สิ่งนั้นเกิดขึ้น สรุปได้ว่า บทเรียน คือ ความรู้ที่เป็นข้อค้นพบใหม่หรือบทสรุปที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์และกระบวนการทำงาน ดังนั้น การสรุปบทเรียนจะช่วยอธิบายเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เกิดขึ้น โดยจะมีใช่เพียงการเล่าเรื่องในอดีตแต่ต้องมีคำอธิบายที่มีคุณค่าที่จะนำไปปฏิบัติต่อ ช่วยไม่ให้เกิดซ้ำ และเกิดการเรียนรู้

การสรุปบทเรียน เป็นวิธีการจัดการความรู้รูปแบบหนึ่ง ที่เน้นเสริมสร้างการเรียนรู้ในกลุ่มที่เป็นระบบ เพื่อสกัดความรู้ฝังลึกในตัวตนและองค์ความรู้ของท้องถิ่นออกมาเป็นบทเรียน ที่สามารถนำไปสรุปและสังเคราะห์เป็นชุดความรู้ คู่มือ สื่อรูปแบบต่าง ๆ

ผลที่ได้จากการถอดบทเรียนนอกจากสื่อชุดความรู้แล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดคือผู้ร่วมกระบวนการถอดบทเรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน อันนำมาซึ่งการปรับวิถีคิด และวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน คือ 1) เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพงาน ซึ่งเป็นการถอดบทเรียนในทุก ๆ ช่วงระยะการทำงาน เพื่อให้ได้ความรู้ที่ฝังลึกในผู้ปฏิบัติงานและนำมาใช้เพื่อการสื่อสารภายใน ต่อยอด และขยายผล 2) เพื่อสังเคราะห์ความรู้ที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งเป็นการถอดบทเรียนเมื่อสิ้นสุดโครงการ ด้วยวิธีการที่เป็นระบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิง ใช้เตือนความจำ ใช้เพื่อการปฏิบัติ และการเผยแพร่

การสรุปบทเรียนสามารถดำเนินการได้ทั้ง 3 ระยะของการดำเนินโครงการ ได้แก่ ก่อนเริ่มโครงการ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้จากเพื่อน (Peer Assist) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ก่อนทำกิจกรรมหรือ Learning Before Doing โดยคำว่า “เพื่อน” ในที่นี้หมายถึง ทีมผู้ช่วยกับทีมปรึกษาภายนอก ระหว่างดำเนินกิจกรรมในโครงการ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้หรือวิเคราะห์หลังปฏิบัติการ (After Action Review) หรือ AAR และหลังสิ้นสุดโครงการ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้หลังดำเนินการ: Retrospect ซึ่งเป็นการรวบรวมความรู้ในระยะยาวสำหรับทีมงาน เป็นการประชุมทีมงานเพื่อมองอนาคต บทเรียนที่ได้จะนำไปใช้ในโครงการต่อไป มิใช่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการเดิม เน้นให้ผู้ร่วมกระบวนการสกัดบทเรียนการทำงานโครงการทั้งระบบตั้งแต่ช่วงเตรียมการ ช่วงดำเนินการ และผลลัพธ์หรือผลผลิตที่ได้จากโครงการ

กระบวนการและวิธีการดำเนินงานในการสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการ BIOFIN ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการสรุปบทเรียนหลังสิ้นสุดโครงการ ซึ่งกระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การสรุปบทเรียนและจัดทำข้อเสนอ ทั้งนี้ ได้กำหนดกิจกรรมและผลผลิตที่ต้องการดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กระบวนการและกิจกรรมการสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการ BIOFIN ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลระหว่างมีนาคม-พฤษภาคม 2566 โดยใช้วิธีการแบบผสมผสานทั้งการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่โครงการและบุคคลสำคัญในพื้นที่เกาะเต่า การประชุมกลุ่มย่อย และการสังเกตการณ์กิจกรรมต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำเป็นรายงานผลการสรุปบทเรียน รวมทั้งการนำเสนอเพื่อผลการถอดบทเรียนในครั้งนี้แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็นและนำมาปรับปรุงข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ข้อมูลพื้นที่เกาะเต่า

ข้อมูลทั่วไป

เกาะเต่าเป็นหมู่เกาะขนาดกลาง ประกอบด้วยเกาะสำคัญ 2 เกาะ คือ เกาะเต่าและเกาะนางยวนหรือเกาะหางเต่า ตั้งอยู่ในทะเลฝั่งอ่าวไทยห่างจากชายฝั่งประมาณ 74 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 20 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรตามทะเบียนราษฎรประมาณ 2,500 คน เกาะเต่าอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงชันและมีพื้นที่ราบเพียงร้อยละ 30 ของพื้นที่เกาะ จากลักษณะทางกายภาพดังกล่าว ทำให้เกาะเต่าและบริเวณใกล้เคียงเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของระบบนิเวศทั้งทางบกและทางทะเล โดยเฉพาะตอนบนของเกาะที่พบพรรณไม้ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ส่วนในทะเลพบแนวปะการังที่มีความหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งพบปลาและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังในแนวปะการังจำนวนมาก

ปัจจุบันบริเวณพื้นที่ตำบลเกาะเต่า ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อป้องกัน อนุรักษ์ และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลตามระบบนิเวศดั้งเดิม (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมฯ, 2557)

ความหลากหลายทางชีวภาพ

เกาะเต่ามีความหลากหลายทางชีวภาพสูงทั้งระบบนิเวศบนบกและทางน้ำ ระบบนิเวศบนบกของเกาะเต่าส่วนใหญ่เป็นสังคมพืชตามแนวชายฝั่ง แบ่งออกเป็น สังคมพืชป่าชายเลน สังคมพืชหาดหินหรือหน้าผาหินตามแนวชายฝั่ง และสังคมพืชบนสันทรายและชายหาด มีพรรณไม้ที่น่าสนใจบริเวณเกาะเต่า เช่น เทียนทะเล (*Pemphis acidula* J.R. & G.Frost.) โพธิ์ทะเล (*Thespesia populneoides* (Roxb.) Kostel.) ประงา (*Cycas clivicola* K.D.Hill.) หลู่ล่อยลม (*Spinifex littoreus* Merr.) กกทะเล (*Fimbristylis sericea*

R.Br.) ยางนา (*Dipterocarpus alatus* Roxb. ex G.Don) เคี่ยม (*Cotylolobium lanceolatum* Craib) เป็นต้น (สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2556) พรรณพืชเฉพาะถิ่นดังกล่าวมีความสามารถในการเติบโตในพื้นที่ลาดชันปรับตัวให้เข้ากับสภาพลมแรงและไอน้ำเค็มได้เป็นอย่างดี อีกทั้งมีความสำคัญต่อการยึดหน้าดินบนเกาะลดการชะล้างลงสู่แนวปะการังในทะเล นอกจากนี้ มีสัตว์ประจำถิ่นที่พบในพื้นที่เกาะเต่า เช่น เขียดงูเกาะเต่า (*Ichthyophis kotaoensis* Taylor, 1960) นกขาปีไหน (*Caloenas nicobarica*) นกออก หรือ อินทรีทะเลทองขาว (*Haliaeetus leucogaster*) เป็นต้น

ส่วนระบบนิเวศในทะเลที่สำคัญของเกาะเต่า นั้น จากการสำรวจศึกษาความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทางทะเลของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในปี 2556 พบว่ามีสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังบริเวณแนวปะการังอย่างน้อย 70 ชนิด และพบปะการังแข็งอย่างน้อย 40 สกุล โดยส่วนใหญ่อยู่ในวงศ์ Acroporidae รองลงมาเป็นวงศ์ Faviidae วงศ์ Fungiidae และวงศ์ Siderastreidae ส่วนปลาในแนวปะการังพบอย่างน้อย 261 ชนิด จาก 61 วงศ์ โดยเป็นกลุ่มปลากระดูกอ่อนจำพวกปลาฉลามและกระเบนจำนวน 6 ชนิด และปลากระดูกแข็ง 255 ชนิด สำหรับเต่าทะเลที่พบมีทั้งหมด 2 ชนิด คือ เต่าตะนุ เต่าแสงอาทิตย์ หรือเต่าเขียว (*Chelonia mydas*) และเต่ากระ (*Eretmochelys imbricata*) ทั้งนี้ ยังมีสิ่งมีชีวิตในทะเลของพื้นที่เกาะเต่าอีกหลายชนิดที่ยังรอการระบุชนิดในอนาคต

ความสำคัญด้านการท่องเที่ยว

ระบบนิเวศของพื้นที่เกาะเต่ามีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งป่าบนบกและทรัพยากรธรรมชาติใต้ทะเล โดยเฉพาะแนวปะการังที่มีความสวยงามและมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทำให้พื้นที่เกาะเต่าเป็นพื้นที่ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ โดยเฉพาะกิจกรรมการท่องเที่ยวดำน้ำทั้งแบบผิวน้ำและการดำน้ำลึกดูแนวปะการังและสัตว์น้ำ อีกทั้งเป็นแหล่งการสอนดำน้ำและออกบัตรดำน้ำมากที่สุดแห่งหนึ่งของโลก โดยในช่วงปี 2560-2562 ก่อนการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ยประมาณ 4.6 แสนคนต่อปี หลังสถานการณ์โควิดคลี่คลายการท่องเที่ยวเกาะเต่าเริ่มฟื้นตัว โดยในปี 2565 มีนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่เกาะเต่ารวมทั้งสิ้น 2.77 แสนคน (ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะเต่า, 2566)

การท่องเที่ยวที่นิยมอย่างมากในเกาะเต่าและเป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ คือ กิจกรรมดำน้ำเพื่อสำรวจความสวยงามของทรัพยากรธรรมชาติใต้ท้องทะเล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมดำน้ำลึกและดำน้ำตื้น สถานที่ที่นิยมในการไปดำน้ำ ได้แก่ อ่าวลึก แหลมเทียน กองหินวง อ่าวมะม่วง กงทรายแดง หรือเกาะฉลาม

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ เช่น การปีนเขา เดินป่า กีฬาทางน้ำ การพายเรือคายัค เป็นต้น อีกทั้งมีจุดชมวิวหลายแห่ง เช่น จุดชมวิวจอห์น-สุวรรณ ที่มองลงมาจะเห็นหาดเป็นวงโค้ง สวนหินจปร. ที่มีกลุ่มหินรูปทรงแปลกตาและเป็นสถานที่ที่รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสเกาะเต่า เกาะนางยวนที่เป็นเกาะขนาดเล็กจำนวน 3 เกาะ เชื่อมต่อกันด้วยสันทรายสีขาว เป็นต้น

ขณะที่ทรัพยากรใต้ท้องทะเลได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่บนบกของเกาะเต่าเพื่อรองรับการขยายตัวภาคธุรกิจการท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินเพื่อก่อสร้างที่พักและร้านอาหาร ทำให้เกิดผลกระทบต่อหน้าดินบนที่ลาดชันที่

เกิดการกัดเซาะลงสู่ทะเล การปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเล โดยในปี 2553 เกิดปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาว¹ บริเวณเกาะเต่า และที่สำคัญคือการบริหารจัดการขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยว ปัจจัยดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพมีแนวโน้มเปลี่ยนไปในทิศทางที่เสื่อมโทรม

“ในภาคธุรกิจท่องเที่ยว เราใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นต้นทุน ดังนั้นผู้ประกอบการเกาะเต่าจึงตระหนักถึงเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงเลือกที่จะจัดการขยะที่เกิดขึ้น โดยเริ่มจากการจัดการขยะอาหารและขยะอินทรีย์อื่น ๆ แต่แท้จริงแล้วขยะเหล่านี้ไม่ได้นับว่าเป็นขยะ เพราะสามารถนำมาแปรรูปและกลายเป็นสิ่งที่มีมูลค่าได้” คุณรำลึก อัครวสิน นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเกาะเต่า

โอกาสและความท้าทายในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า

ปัจจุบันนานาชาติให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเมืองที่ควบคู่ไปกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายชีวภาพอย่างยั่งยืน โดยกำหนดให้มีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) และจากการประชุมสมัชชาภาคีอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ สมัยที่ 15 ช่วงที่ 2 (CBD COP 15) ประเทศไทยได้แสดงเจตนารมณ์ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ โดยมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ป่าไม้ ฟื้นฟูป่า และใช้ประโยชน์ความหลากหลายชีวภาพควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ส่งเสริม BCG model สนับสนุนกลไกการเงินเทคโนโลยี และองค์ความรู้เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ ปี 2050 และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

ทั้งนี้ ประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่ออนุรักษ์ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยมีการกำหนดนโยบาย แผน และมาตรการของประเทศ เช่น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 มุ่งพัฒนาและฟื้นฟูป่าแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงความยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงฟื้นฟูป่าและสร้างทรัพยากรใหม่ทางทะเลและชายฝั่ง ทั้งระบบ ตลอดจนมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมทางทะเล เช่น ขยะทะเล มลพิษ แนวปะการัง ป่าชายเลน และแหล่งหญ้าทะเล และการดำเนินงานภายใต้แผนแม่บทบูรณาการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2558-2564 ที่มุ่งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ ป่าไม้ และแบ่งปันผลประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ

¹ ปะการังฟอกขาว เป็นสภาวะที่ปะการังสูญเสียสาหร่ายเซลล์เดียวที่อาศัยอยู่ในเนื้อเยื่อ ทำให้ปะการังอ่อนแอเพราะได้รับสารอาหารไม่เพียงพอและปะการังอาจตายไปในที่สุดถ้าหากไม่สามารถทนต่อสภาวะนี้ได้ สาเหตุที่ทำให้ปะการังฟอกขาวเป็นพื้นที่กว้างครอบคลุมพื้นที่น่านน้ำในระดับประเทศหรือครอบคลุมอาณาเขตกว้างในระดับภูมิภาคได้คือ อุณหภูมิน้ำทะเลที่สูงขึ้นอย่างผิดปกติ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2566)

อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวในบริเวณชายฝั่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิ การก่อสร้างโรงแรม ที่พักร้านอาหาร การคมนาคม และทำกิจกรรมท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิ ดำน้ำ ล่องเรือ เป็นต้น การเติบโตของการท่องเที่ยวนี้ ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ท่องเที่ยวที่อาจก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ โดยการเปลี่ยนแปลงในเชิงกายภาพ ระบบการบริหารจัดการพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม และการรุกรานพื้นที่ธรรมชาติซึ่งเป็นแหล่งที่อยู่ของสิ่งมีชีวิต นอกจากนี้ ยังมีภัยคุกคามที่มักมาพร้อมกับการท่องเที่ยว นั่นคือ ปัญหาขยะ โดยเฉพาะขยะทะเล ซึ่งในพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลมักจะมีปัญหา โดยขยะทะเล มีแหล่งกำเนิดมาจากกิจกรรมบนฝั่ง เช่น แม่น้ำ การท่องเที่ยวบริเวณชายฝั่ง ของเสียจากบ้านเรือน เป็นต้น บางส่วนมาจากกิจกรรมในทะเล เช่น การขนส่งทางเรือ เรือท่องเที่ยว ประมงชายฝั่ง นอกจากนี้ ขยะทะเลอาจพบใกล้แหล่งกำเนิด หรือถูกพัดพาไปได้ในระยะไกล ๆ ได้ด้วยกระแสน้ำและกระแสนลม

ขยะทะเลส่วนใหญ่เป็นพวกพลาสติก ขวดแก้ว กระจก และเศษอาหารและเครื่องมือจากการประมง ซึ่งขยะทะเลได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เสื่อมโทรมลง ส่งผลให้ระบบนิเวศเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพต่ำลง เนื่องจากขยะบางประเภททำลายสายใยในระบบนิเวศ สัตว์ทะเลตายจากการกินขยะพลาสติกและถูกเครื่องมือประมงรัดพันตัว แนวปะการังถูกทำลายด้วยการปกคลุมของขยะจากเครื่องมือประมง

ปัญหาขยะพลาสติกในทะเลสลายตัวกลายเป็นไมโครพลาสติก นอกจากนี้ น้ำทิ้งจากชุมชนและท่องเที่ยวของเสียและคราบน้ำมันจากเรือ จากห้องน้ำและการเททิ้ง ทำให้คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรมลง เกิดการสะสมสารพิษและไมโครพลาสติกในสัตว์ทะเลเข้าสู่ห่วงโซ่อาหาร ส่งผลกระทบต่อระบบการหายใจ การย่อยอาหาร การสืบพันธุ์ และการเจริญเติบโตของสัตว์ทะเล

ขณะที่ทิศทางการพัฒนาในระดับต่าง ๆ ของพื้นที่เกาะเต่าได้นำกรอบแนวคิดในการวางแผนเพื่อการพัฒนา ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ/ยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย แผนจังหวัดสุราษฎร์ธานี แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด และแผนพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลเกาะเต่า พ.ศ. 2566-2570 ซึ่งเทศบาลตำบลเกาะเต่ามีนโยบายการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนโยบายและแผนจังหวัด และยุทธศาสตร์ท้องถิ่น มีทิศทางการพัฒนาที่คำนึงถึงการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรฯ

เกาะเต่ามีข้อได้เปรียบในด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ที่ให้ความสำคัญ เข้ามาร่วมดำเนินงานในพื้นที่ ทำให้มีโอกาสได้รับงบประมาณในการช่วยพัฒนาพื้นที่ได้ค่อนข้างมาก ตลอดจนเกาะเต่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงามและยังคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้ แต่หากขาดการบริหารจัดการที่ดีอาจเกิดการสูญเสียทางทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายชีวภาพได้ ดังนั้น หน่วยงานที่เข้ามาร่วมดำเนินงานและให้การสนับสนุน มักให้ความสำคัญในด้านการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายชีวภาพ รวมถึงการสร้าง ความมั่นคงทางอาหาร และสร้างอาชีพกับชุมชน อาทิ การ

ส่งเสริมกลุ่มประมงพื้นบ้าน ซึ่งการทำประมงเป็นอาชีพที่สำคัญของชุมชนในเกาะเต่ามาอย่างยาวนาน พื้นฟู
ทรัพยากรน้ำสัตว์น้ำด้วย “ซั้งปลา” จากวัฒนธรรมชาติ นั่นคือ ไม้ไผ่และทางมะพร้าว เป็นตู้เสียบึงของชุมชน

*ซั้งปลาเป็นแหล่งอนุบาลและเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ทะเล ทำให้ปริมาณ
สัตว์น้ำมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมถึงการสนับสนุนการจัดหาทุ่นไข่ปลา ทำให้
ชาวประมงไม่ต้องออกไปหาปลาไกลฝั่ง และมีรายได้มากขึ้น*

นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดกลุ่มปลาตากแห้ง กลุ่มผ้ามัดย้อม และปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายชีวภาพให้กับเยาวชน เพื่อให้ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับ
ธรรมชาติ และใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน โดยการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ จะช่วยสร้าง
ความเข้มแข็งให้กับชุมชน รวมถึงช่วยผลักดันและส่งเสริมให้คนในเกาะเต่ารวมถึงนักท่องเที่ยวตระหนักถึง
ความสำคัญและใส่ใจต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดความหวง
แหนและเกิดการอนุรักษ์และคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพต่อไป

3. การพัฒนากลไกทางการเงิน

เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพพื้นที่เกาะเต่า

กลไกทางการเงินกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์และการเงินมาใช้ เพื่อเป็นงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในพื้นที่เกาะเต่าได้ใช้แนวคิดของ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) มาประยุกต์ใช้และพัฒนากลไกในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้มีความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

กระบวนการพัฒนากลไกทางการเงิน

การพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นหนึ่งในผลผลิตสำคัญจากการดำเนินงานโครงการ BIOFIN ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า ผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และประชาชนในพื้นที่ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนากลไกดังกล่าวร่วมกัน รวมทั้งดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรในพื้นที่ และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการนำกลไกการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้กับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ซึ่งสรุปกระบวนการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพได้เป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การศึกษาและสร้างความเข้าใจ (2) การพัฒนากลไกทางการเงิน และ (3) การพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ แสดงดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กระบวนการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากกระบวนการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้ศึกษาทางเลือกหรือมาตรการทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ทำความเข้าใจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และทำความเข้าใจ สร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับ รวมถึงรวบรวมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อนำไปพัฒนากลไกที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ซึ่งกระบวนการสร้างความร่วมมือและรวบรวมความคิดเห็นมีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ นำไปสู่ขั้นตอนการพัฒนาการเงิน โดยมีการจัดตั้งคณะทำงานระดับท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนกลไก ยกร่างเทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า รับฟังความคิดเห็นและความต้องการจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประกาศใช้เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. 2564 อีกทั้งเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงให้ประชาชนเกิดความเข้าใจ โดยรายได้จากการจัดเก็บจะนำไปขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่าต่อไป

บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการ The Biodiversity Finance Initiative (BIOFIN) ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปรายละเอียดการดำเนินกิจกรรม ทำอย่างไร ได้อะไร ทำไม่ถึงเป็นเช่นนั้น และสิ่งที่ได้เรียนรู้ในแต่ละขั้นตอนสำคัญในการดำเนินโครงการ (รายละเอียดในแต่ละกิจกรรมแสดงดังตารางที่ 1) ดังนี้

1) ขั้นตอนการศึกษาข้อมูลและสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง

การศึกษาและสร้างความเข้าใจเป็นขั้นตอนแรกในการพัฒนาการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยศึกษาภาวะเปรียบเทียบกับกลไกทางการเงินฯ ร่วมกับนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาการเงินที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ รวมถึงการเข้าใจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการ

สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้ทราบถึงภารกิจหน้าที่และแนวทางการพัฒนาเทศบาลฯ อีกทั้งได้ทำความรู้จัก สร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ผ่านการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทำให้เกิดความเข้าใจในการร่วมมืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น มีกลุ่มคนเข้าร่วมดำเนินงาน และมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกลุ่มมากขึ้น

“ความเป็นเทศบาลเกาะเต่าก็มีบริบทของตัวเอง และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การเข้าใจและรู้จักตัวเองว่าทำอะไรได้บ้าง และทำอย่างไร ส่วนการจะใช้กฎหมายมาเป็นเครื่องมือในการทำงาน ก็ต้องเข้าใจเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วย อย่าให้กฎหมายเป็นสิ่งที่กีดขวางหรือเป็นข้อจำกัดของการทำงาน” คุณสุวิทย์ ทองหอม ที่ปรึกษาด้านกฎหมาย

2) ขั้นตอนการพัฒนาโลกทางการเงิน

ในการพัฒนาโลกทางการเงิน การรับฟังและรวบรวมความคิดเห็นรอบด้านและทั่วถึงเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ประชุมหารือร่วมกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทำให้ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการพัฒนาโลกในการจัดเก็บรายได้จากนักท่องเที่ยวเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการระดับท้องถิ่นซึ่งคณะกรรมการและคณะทำงานเป็นผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเกาะเต่า มีการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่รู้บทบาทและสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การยกย่องเทศบาลฯ รับฟังความคิดเห็น และประกาศใช้เทศบาลฯ เพื่อจัดเก็บรายได้

3) ขั้นตอนการพัฒนาโลกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

การพัฒนาโลกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการศึกษาแนวทางการจัดเก็บที่เหมาะสมและสามารถให้บริการนักท่องเที่ยวที่มาถึงได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเทศบาลฯ ในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อประกาศใช้เทศบาลฯ ทำให้เทศบาลเกาะเต่ามีรายได้เพื่อนำไปจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น โดยมีการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาแผนงานสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะเต่า การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า และสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การเชื่อมโยงเครือข่ายในพื้นที่ รวมถึงการพัฒนาแผนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแผนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งยังมีการสื่อสารข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอตั้งแต่เริ่มดำเนินงาน

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอน กิจกรรม และบทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลและสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง			
1. ศึกษาภาวะเปรียบเทียบกับกลไกทางการเงิน เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
<ul style="list-style-type: none"> ศึกษาวิจัยเรื่องมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ และประมาณรายได้จากการใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ ศึกษากลไกทางการเงินที่เกี่ยวข้อง รูปแบบวิธีการ ขั้นตอน และกรณีตัวอย่าง ในการจัดเก็บรายได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศึกษาบริบทพื้นที่และภาวะเปรียบที่เกี่ยวข้ออื่น ๆ อาทิ สิทธิในการถือครองที่ดิน 	<ul style="list-style-type: none"> ข้อมูลความเต็มใจจ่ายค่าการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว แนวทางการพัฒนากลไกทางการเงิน เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ คือ การจัดทำเทศบัญญัติ โดยมีแนวคิดสำคัญในการพิจารณา ดังนี้ (1) ความยั่งยืนของกลไก (2) ความถูกต้องทางกฎหมาย (3) โปร่งใส ตรวจสอบได้ และ (4) ความคุ้มค่าที่ได้รับ สร้างความมั่นใจให้กับเจ้าหน้าที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> เชิญนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์มาสนับสนุนการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง นำมาปรับใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่เป็นสำคัญ วิเคราะห์และเปรียบเทียบจากกรณีตัวอย่างที่หลากหลายและมีบริบทที่ใกล้เคียง แนวคิดการมีส่วนร่วมและการกระจายอำนาจในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> ผลการวิจัยควรมีรายละเอียดแนวปฏิบัติที่สามารถนำไปปรับใช้ที่ชัดเจน การสื่อสารข้อมูลที่เข้าใจง่ายและรับฟังข้อเสนอแนะในระหว่างการศึกษาและหลังจากสิ้นสุดการศึกษาวิจัยต้องระมัดระวัง พร้อมมีกระบวนการคืนข้อมูลและชี้แจงสิ่งที่จะขับเคลื่อนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ให้ชัดเจน พิจารณาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างรอบคอบร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ
2. เข้าใจอำนาจหน้าที่ของ อปท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
<ul style="list-style-type: none"> ศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. การสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 พ.ร.บ. 	<ul style="list-style-type: none"> ได้ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำเทศบัญญัติ สร้างความเข้าใจผู้ที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> มีการศึกษาที่รอบด้าน หารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลายและครอบคลุม ได้รับความคิดเห็น/ข้อมูลอย่างรอบด้าน 	<ul style="list-style-type: none"> อปท. มีอำนาจหน้าที่ในการจัดการภัยคุกคามต่อความหลากหลายฯ เช่น ขยะ น้ำเสีย การสร้างจิตสำนึกในการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<p>กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 และประกาศกรมธนารักษ์ ศึกษานโยบาย แผนท้องถิ่น แผนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ศึกษากรณีตัวอย่าง อปท. ในประเทศ กรณีตัวอย่างต่างประเทศและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> • มีที่ปรึกษาด้านกฎหมายที่มีประสบการณ์และเชี่ยวชาญด้านกฎหมายท้องถิ่น • หาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ระดับจังหวัดและอำเภอ) ได้แก่ ผู้ว่าฯ ท้องถิ่นจังหวัด (นิติกรของท้องถิ่นจังหวัด) นายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่รับผิดชอบพื้นที่ สำนักงานธนารักษ์พื้นที่สุราษฎร์ธานี (เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดิน) 		<ul style="list-style-type: none"> • ที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเข้าใจกฎหมายกระจายอำนาจและกระบวนการออกกฎหมายของท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างมากต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงาน • ที่ปรึกษากฎหมายสร้างความเชื่อมั่นให้กับ ทต. เกาะเต่า เจ้าหน้าที่โครงการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • มีหลายหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่คาบเกี่ยวในพื้นที่ อปท. ต้องประสานงานกับหน่วยงานที่มีภารกิจ • การออกเทศบัญญัติต้องเกิดบริการที่สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น • ให้ความสำคัญกับการศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพและข้อจำกัดของพื้นที่
3. ทำความรู้จัก สร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย			
<ul style="list-style-type: none"> • การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการที่ครอบคลุมเริ่มจากระดับจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น หน่วยงานที่ทำงานในพื้นที่ ภาคประชาสังคม สถาบันการศึกษา และกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • รู้ความสัมพันธ์ของคนในพื้นที่ • การมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน • ได้คนทำงาน • เกิดประโยชน์ทางตรงกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย • ได้รับความร่วมมือ 	<ul style="list-style-type: none"> • การสื่อสารภาพลักษณ์และผลงานองค์กรที่ผ่านมา • มีระบบการติดตามงานที่ชัดเจนและมีความโปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> • ชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานที่แตกต่างจากการทำงานของหน่วยงานรัฐที่ผ่านมา • การสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ และไม่ละเลยในการมีส่วนร่วมหรือช่วยเหลือกิจกรรมชุมชน ทต. เกาะเต่า และหน่วยงานในพื้นที่ • ทำกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะการสนับสนุนค่าตอบแทนให้สมาชิกกลุ่มต่าง ๆ จากการเข้าร่วมกิจกรรมทำความสะอาดชายหาดในช่วง COVID-19 สนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์สร้างรายได้เสริม และการสร้างบ้านปลอดภัย ความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร • ให้บทบาทและความสำคัญสตรีและเยาวชนในพื้นที่ เช่น การส่งเสริมแนวทางการผลิตสื่อให้กับนักเรียนโรงเรียนบ้านเกาะเต่า • ยกระดับแนวคิด สร้างองค์ความรู้ ความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับกลุ่มต่าง ๆ ในพื้นที่ อาทิ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มธุรกิจรับจ้างขนาดเล็กเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มครูดำน้ำ • สร้างการมีส่วนร่วมกับกลุ่มในชุมชนและสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • เกิดการปรึกษาหารือ และมีความเข้าใจกันมากขึ้น • ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้าใจโครงการ และให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • สามารถออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบริบทพื้นที่ และสอดคล้องกับสถานการณ์ • กระบวนการและทักษะการทำงานร่วมกับชุมชนและเทศบาล • การแบ่งบทบาทของเจ้าหน้าที่โครงการที่เหมาะสมเพื่อเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มที่มีความหลากหลาย • ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม • มีกลยุทธ์ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับแต่ละกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีความยืดหยุ่นในแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์ • มีสำนักงานและเจ้าหน้าที่โครงการประจำในพื้นที่ • การสนับสนุนจากภาคเอกชน 	<ul style="list-style-type: none"> • ที่มีรูปแบบการดำเนินงานทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ • กิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่เกิดจากการเข้าถึงชุมชนโดยปรับเพิ่มเติมจากแผนการดำเนินงานหลัก • การทำงานเกี่ยวกับการเงิน มักมีความไม่ไว้วางใจเกิดขึ้นก่อนเสมอว่าจะนำเงินไปใช้เรื่องอะไร อย่างไร หรือเป็นผลประโยชน์ของบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น ควรให้ความสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจและกำหนดกระบวนการบริหารอย่างโปร่งใส • การพิจารณาข้อเสนอแนะอย่างรอบคอบระมัดระวัง และเป็นกลาง • หลีกเลี่ยงประเด็นความขัดแย้งที่นอกเหนือขอบเขตและแสดงความคิดเห็นที่ไม่สร้างความขัดแย้ง อีกทั้งเป็นผู้รับฟังที่ดี

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลไกทางการเงิน			
4. รับฟังและรวบรวมความคิดเห็นรอบด้านและทั่วถึง			
<ul style="list-style-type: none"> • การประชุมหารือร่วมกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง • เข้าชี้แจงและหารือร่วมกับผู้ว่าราชการ จังหวัดสุราษฎร์ธานี รองผู้ว่าฯ ปลัดจังหวัด นิติกรจังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด นายอำเภอ เกษะพะงัน (ปลัดอำเภอเกษะพะงันส่วนหน้า) • การชี้แจงและรับฟังความคิดเห็นผ่าน ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย อาทิ กลุ่มไลน์หมู่บ้าน • การพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ เช่น การทำ กิจกรรมร่วมกัน การพูดคุยกลุ่มย่อย 	<ul style="list-style-type: none"> • ข้อเสนอในการพัฒนาร่างเทศบัญญัติ ที่สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง • แนวทางการจัดเก็บรายได้ และการ นำรายได้ไปพัฒนาพื้นที่ • ชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้าใจ และเห็นประโยชน์ของการจัดทำ เทศบัญญัติ 	<ul style="list-style-type: none"> • โครงการมีระยะเวลาที่เหมาะสม สำหรับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ • ทักษะการจัดกระบวนการรับฟัง ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ • เจ้าหน้าที่โครงการเข้าใจบทบาทและความสำคัญของภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในพื้นที่ • สื่อสารความก้าวหน้าของผลจากการ รวบรวมความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง 	<ul style="list-style-type: none"> • การจัดกระบวนการรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่หลากหลายและ ยืดหยุ่น สามารถดึงชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมเชิงลึกได้ • ผู้มีความเห็นแตกต่างมักมีอยู่เสมอ ควรดึงเข้าร่วมกระบวนการปรึกษาหารือ และรับฟังความคิดเห็นมีความสำคัญ โดยอาจต้องมีการไปคุยให้ข้อมูลก่อน จัดกิจกรรม เพื่อจะได้รับทราบถึง ข้อกังวลและจัดเตรียมความพร้อม ของข้อมูลไว้ล่วงหน้า
5. ตั้งคณะกรรมการระดับท้องถิ่น			
<ul style="list-style-type: none"> • จัดตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ ซึ่ง ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงาน ซึ่งทั้งหมดเป็นผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ของ ทต. เกาะเต่า 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า รับผิดชอบและสามารถเข้าร่วมได้ อย่างเต็มที่ในการขับเคลื่อนโครงการ • กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการ ประสานงานระหว่าง ทต. เกาะเต่า กับเจ้าหน้าที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> • มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการและ คณะทำงานโครงการริเริ่มทาง การเงินฯ ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่ชัดเจน และ ครอบคลุมทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • คณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ เป็นกลไก เชื่อมโยงระหว่างการเปลี่ยนผ่าน ผู้บริหาร • การตั้งคณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ ที่มีผู้แทน จากกลุ่มผู้ประกอบการ ผู้นำชุมชน และกลุ่มชุมชนตั้งแต่เริ่มโครงการ

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นช่องทางการสื่อสาร ความก้าวหน้าการดำเนินโครงการ ริเริ่มทางการเงินฯ 		<p>จะช่วยสร้างความเข้าใจและความร่วมมือกับกลุ่มนั้น ๆ ในการขับเคลื่อนโครงการ</p> <ul style="list-style-type: none"> • การแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันของ คณะกรรมการและคณะทำงาน โครงการริเริ่มทางการเงินฯ อย่างสม่ำเสมอและความต่อเนื่อง จะช่วยสร้างความเป็นเจ้าของในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
6. ประกาศใช้ข้อบัญญัติของท้องถิ่น/เทศบัญญัติ เพื่อจัดเก็บรายได้			
<p>ยกร่างเทศบัญญัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> • ศึกษาเปรียบเทียบ ขั้นตอนการจัดทำ และ ข้อบัญญัติของท้องถิ่น/เทศบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเทียบเคียงหลักการและ เหตุผลในการจัดเก็บรายได้ • ยกร่างเทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้ สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. ... <p>รับฟังความคิดเห็น</p> <ul style="list-style-type: none"> • จัดเวทีประชาพิจารณ์เพื่อรับฟัง ความคิดเห็นและความต้องการจาก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างเป็นทางการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ทต. เกาะเต่า มีช่องทางการจัดเก็บ รายได้เพิ่มเติมที่ถูกต้องตามกฎหมาย และตรวจสอบได้ • มีเจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่ารับผิดชอบ ดำเนินการจัดเก็บรายได้ที่ชัดเจนทั้ง ในและนอกเวลาราชการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล และ เจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า ให้ ความสำคัญและผลักดันให้เกิดเทศ บัญญัติฯ • ที่ปรึกษากฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญ สามารถให้คำแนะนำในการจัดทำ และยกร่างเทศบัญญัติฯ • ความต่อเนื่องในการผลักดันให้เกิด การประกาศใช้เทศบัญญัติฯ • การกระตุ้นและติดตาม ความก้าวหน้าของเจ้าหน้าที่โครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนใหญ่คาดหวังว่ารายได้จากการเก็บ จะถูกนำไปใช้ในการพัฒนาตำบลเกาะ เต่าในอนาคต โดยเฉพาะการเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการขยะให้ถูกต้อง และไม่เกิดผลกระทบต่อทัศนียภาพ ด้านการท่องเที่ยว • การจัดเก็บรายได้ดังกล่าวไม่กระทบต่อ บรรยากาศการท่องเที่ยว • การประกาศใช้เทศบัญญัติฯ เพื่อจัดเก็บรายได้ ต้องมีบริการให้กับ นักท่องเที่ยวบริเวณท่าเทียบเรือ เช่น บริการห้องน้ำ อินเทอร์เน็ต

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารเทศบาลตำบลเกาะเต่าเสนอร่างเทศบัญญัติฯ เพื่อให้สภาเทศบาลฯ พิจารณาเห็นชอบ • ประธานสภาเทศบาลฯ ส่งร่างเทศบัญญัติฯ ให้นายอำเภอเกาะพะงันเพื่อส่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานีพิจารณา ประกาศใช้เทศบัญญัติฯ • ประกาศใช้เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. 2564 • ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อชี้แจงให้ประชาชนเกิดความเข้าใจถึงเนื้อหาสาระของเทศบัญญัติฯ รวมทั้งเหตุผลความจำเป็นในการบังคับใช้เทศบัญญัติฯ • แต่งตั้งบุคลากรของ ทต. เกาะเต่า เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บรายได้ตามที่กำหนดในเทศบัญญัติฯ 		<ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหาร ทต.เกาะเต่า เห็นโอกาสที่จะจัดเก็บรายได้และกล้าตัดสินใจในการใช้กฎหมาย 	<p>ความสะดวกและความปลอดภัยของอาคารที่พักผู้โดยสาร เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การรับฟังความคิดเห็นจากผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะผู้ให้บริการเรือโดยสาร • การดำเนินงานให้ถูกต้องตามระเบียบและขั้นตอนที่กำหนดในการประกาศใช้เทศบัญญัติฯ
ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
7. จัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า			
<ul style="list-style-type: none"> • ทหารเรือเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บรายได้ที่เหมาะสมและตรวจสอบได้ สามารถ 	<ul style="list-style-type: none"> • ทต. เกาะเต่า มีรายได้เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • มีช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและเข้าถึงได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • ความร่วมมือกับผู้ประกอบการในการช่วยประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ ให้กับนักท่องเที่ยว

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<p>ให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและไม่ยุ่งยากซับซ้อน</p> <ul style="list-style-type: none"> • ก่อนเริ่มเก็บรายได้สะพานทำเทียบเรือ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลเทศบาลฯ ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การติดโปสเตอร์ในสถานที่ราชการ โรงเรียน วัด การเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์และโซเชียลมีเดียของเทศบาล การเอกสารแผ่นพับแจกให้กับนักท่องเที่ยว • มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดเก็บค่าธรรมเนียมฯ ชี้แจงวัตถุประสงค์และข้อยกเว้น • มีเจ้าหน้าที่จัดระเบียบนักท่องเที่ยวบริเวณทำเทียบเรือ • ปรับปรุงบริการบริเวณท่าเรือ อาทิ ห้องน้ำ Wi-Fi • มีการตรวจสอบยอดเงิน บันทึกเป็นรายได้ และนำฝากเข้าบัญชี ทต. เกาะเต่า ทุกวัน 	<ul style="list-style-type: none"> • นักท่องเที่ยวที่ผ่านท่าเทียบเรือ ส่วนใหญ่เต็มใจจ่าย • ประชาชนทั่วไปเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเก็บรายได้ และเห็นประโยชน์ร่วมกัน • บริเวณท่าเรือมีระเบียบและสะอาดมากขึ้น • ภาพลักษณ์ที่ดีขึ้นของเกาะเต่าต่อนักท่องเที่ยว • นักท่องเที่ยวมีส่วนรับผิดชอบต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> • ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน • เจ้าหน้าที่ประจำจุดทำเทียบเรือ มีทักษะในการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 	<p>ให้เข้าใจและเตรียมความพร้อมก่อนลงจากเรือ เพื่อช่วยให้การจัดเก็บค่าธรรมเนียมฯ ได้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การกำหนดจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับสถานที่และจุดจัดเก็บรายได้
8. พัฒนากลไกการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ			
<ul style="list-style-type: none"> • แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาแผนงานสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะเต่า เพื่อพัฒนาระบบกลไกทางการเงิน การระดมทรัพยากร และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ป่าชุมชน และปกป้อง 	<ul style="list-style-type: none"> • กลไกและแผนในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นทางการ • โครงการจากแผนชุมชนได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • การประชุมหารือแต่ละครั้ง มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการเตรียมการวาระการประชุม เตรียมข้อมูล และใช้รูปแบบการปรึกษาหารือ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน 	<ul style="list-style-type: none"> • การใช้กลไกที่เป็นทางการผสมกับการทำงานที่ไม่เป็นทางการ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการบริหารของภาครัฐในระดับท้องถิ่น ซึ่งต้องใช้ระเบียบราชการในการดำเนินงาน

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<p>ความหลากหลายทางชีวภาพ ประกอบด้วย ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาล ผู้นำชุมชน ภาคประชาสังคม และตัวแทนกลุ่มภาคประชาชนที่หลากหลาย</p> <ul style="list-style-type: none"> • พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า โดยมีเครื่องมือและกระบวนการมีส่วนร่วม และการสร้างวิสัยทัศน์ • พัฒนาแผนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม โดยการประชุมรายหมู่บ้านและจัดประชุมประชาคมระดับตำบล โดยมีเครื่องมือและกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างวิสัยทัศน์ อาทิ การทำประวัติชุมชน ปฏิทินฤดูกาล ข้อมูลฐานทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ประโยชน์ การวิเคราะห์ความเสี่ยงและความเปราะบาง • พัฒนาศักยภาพกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ การศึกษาดูงาน การอบรมให้ความรู้ และพัฒนาทักษะอาชีพ จัดตั้งกองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิกกลุ่ม และการประชุมและสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยมีเครื่องมือและกระบวนการมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> • เพิ่มโอกาสในการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ • ความเข้มแข็งของกลุ่มต่าง ๆ เพิ่มขึ้น และขยายเครือข่ายในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ • เพิ่มโอกาสให้ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล เจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่า ผู้นำชุมชน และกลุ่มชุมชนได้แลกเปลี่ยนแนวคิดและความต้องการในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน • สร้างความเข้าใจและลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่าง ๆ • กลุ่มต่าง ๆ มีความตระหนักรู้และให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> • ภาคที่เข้าร่วมในกลไกขับเคลื่อนในรูปแบบคณะกรรมการ คณะกรรมการ และกลุ่มต่าง ๆ เห็นประโยชน์จากการทำงานร่วมกัน 	<p>พร้อมกับความสัมพันธ์ที่ระหว่างภาคีต่าง ๆ ในการสร้างความร่วมมือพัฒนาท้องถิ่น</p> <ul style="list-style-type: none"> • การมีส่วนร่วมผู้หญิงและผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มต่าง ๆ ทำให้เกิดความคิดเห็นที่รอบด้าน แบ่งงานกันทำ และสนับสนุนการทำงานของกลุ่มได้อย่างครอบคลุม • การมีองค์กรภายนอกเข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่ เป็นการกระตุ้นให้ผู้นำหรือกลุ่มชุมชนให้กล้าแสดงความคิดเห็น และเข้าใจบทบาทของตนเองต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ • ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพของ ทต. เกาะเต่า (ในการทำแผน) <p>การติดตามผลและการประเมินการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยให้กลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้ติดตามผลด้วย ซึ่งกระบวนการนี้มีส่วนสำคัญในการจัดทำแผนในอนาคต</p>

ทำอย่างไร	ได้อะไร	ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น	สิ่งที่ได้เรียนรู้
<ul style="list-style-type: none"> เชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินงาน อาทิ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว 			<p>และเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานให้กลุ่มต่าง ๆ</p>
9. สื่อสารข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมาย (นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ประชาชนทั่วไป)			
<ul style="list-style-type: none"> รูปแบบการสื่อสารและเนื้อหาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะการสื่อสารตั้งแต่แนวคิดการดำเนินงาน ความสำคัญและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และบทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ผู้ใหญ่บ้านและผู้นำชุมชนร่วมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ ทต. เกาะเต่าประจำจุดมีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ชี้แจงวัตถุประสงค์และช้อยกเว้นเก็บรายได้ พร้อมมีช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม เช่น แผ่นพับ ป้าย ลำโพงกระจายเสียง ช่องทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ ชี้แจงรายได้ที่ได้รับและการนำไปใช้ประโยชน์ 	<ul style="list-style-type: none"> ความเข้าใจและตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมากขึ้นเกี่ยวกับ ความร่วมมือในการดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในเกาะเต่า ประชาชนทั่วไปเข้าใจวัตถุประสงค์ของการเก็บค่าธรรมเนียมฯ และเห็นประโยชน์ร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> มีช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและเข้าถึงได้ ประชาชนทั่วไปได้รับทราบข้อมูลที่ชัดเจน เจ้าหน้าที่ประจำจุดทำเทียบเรือมีทักษะในการสื่อสารและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งสองทาง 	<ul style="list-style-type: none"> การสื่อสารแบบเผชิญหน้าหรือการสื่อสารทางตรง เป็นการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ และทักษะของเจ้าหน้าที่ประจำจุด การสื่อสารเกี่ยวกับการเงินที่ใช้รูปแบบทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการด้วยสื่อที่เข้าใจได้ง่าย สารของสารมีเนื้อหาชัดเจน ไม่ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และผู้สื่อสารมีความน่าเชื่อถือหรือเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับ การสื่อสารข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้เข้าใจและทราบถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นการสร้างความร่วมมือและการยอมรับ การประชาสัมพันธ์และชี้แจงค่าใช้จ่ายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของ ทต. เกาะเต่า ที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย

บทบาทของภาคี

การสร้างความร่วมมือ ความไว้วางใจ และได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เป็นหนึ่งในกระบวนการสำคัญเพื่อพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความเข้าใจการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น เกิดการปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มมากขึ้น และทราบถึงบทบาทการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูล พบว่า มีหน่วยงานและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ที่มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และภาคประชาสังคม ดังนี้

- **องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** ได้แก่ เทศบาลตำบลเกาะเต่า เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน
- **ผู้นำชุมชน** ได้แก่ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกระบอกเสียงสำคัญในการช่วยชี้แจงและประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินโครงการให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบ
- **กลุ่มชุมชน** ได้แก่ กลุ่มประมงพื้นบ้าน กลุ่มบทบาทสตรี กลุ่มผ้ามัดย้อม กลุ่มธุรกิจรับจ้างขนาดเล็กเพื่อการท่องเที่ยว กลุ่มครูดำน้ำ ร่วมวางแผนและดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อพัฒนาระบบกลไกทางการเงินและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
- **ผู้เชี่ยวชาญ** ได้แก่ นักกฎหมายและนักวิชาการที่เชี่ยวชาญในด้านกฎหมายและเศรษฐศาสตร์ ซึ่งสนับสนุนการพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ
- **ภาคประชาสังคม** ได้แก่ มูลนิธิรักษ์ไทย เป็นตัวกลางสำคัญในการดำเนินงานโครงการสร้างความรู้ความตระหนัก และสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ดูแล และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่คนในท้องถิ่น

ข้อจำกัดในการดำเนินงาน

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ พบว่า มีข้อจำกัดบางประการที่ต้องคำนึงถึง และควรหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมต่อไป ดังนี้

- 1) การจัดเก็บรายได้สะพานเทียบท่าเรือเกาะเต่าที่ยังไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุมจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่เข้ามาในพื้นที่ เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่ท่าเทียบเรือ ที่เป็นพื้นที่ทั้งของเทศบาลตำบลเกาะเต่า และเป็นพื้นที่ของเอกชน ซึ่งเทศบาลฯ ไม่สามารถเข้าไปจัดเก็บในพื้นที่ของเอกชนได้ ที่เป็นเส้นทางออกอีกช่องทางหนึ่ง
- 2) นักท่องเที่ยวบางส่วนยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเก็บรายได้ ต้องมีการสื่อสารข้อมูลในมากขึ้น ซึ่งในสถานการณ์จริง เจ้าหน้าที่อาจไม่สามารถอธิบายสร้างความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวได้หมด อีกทั้งต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของเจ้าหน้าที่ประจำจุดด้วย
- 3) ยังขาดความร่วมมือจากผู้ประกอบการ อาจเป็นเพราะความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ส่งผลให้ยังขาดการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ฯ ก่อนถึงเกาะ ทำให้ต้องใช้เวลาในการสร้างความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวบริเวณจุดจัดเก็บ
- 4) การนำรายได้ซึ่งดำเนินจากเทศบาลไปใช้ ไม่สามารถนำไปใช้ได้ทันที ต้องมีการวางแผนงาน การดำเนินงาน ให้เป็นไปตามระเบียบการบริหารเงิน การดำเนินงาน อนุมัติที่มีหลายขั้นตอน ซึ่งทำให้สามารถนำรายได้ไปใช้ไม่ทันกับความต้องการของชุมชน
- 5) อำนาจของ อปท. มีบทบาทดูแลและบริหารจัดการในเฉพาะพื้นที่บนบก ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับทรัพยากรทางทะเลและความหลากหลายทางชีวภาพโดยตรง ส่งผลให้การดำเนินงานบางอย่างไม่สามารถทำได้โดยตรง
- 6) บุคลากรและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเกาะเต่าไม่เพียงพอ ทำให้ต้องจัดสรรเวลาที่นอกเหนือหน้าที่หลักหรือนอกเวลาราชการเพื่อดำเนินการ รวมถึงไม่มีเจ้าหน้าที่ที่มีองค์ความรู้ที่จำเป็นในการปฏิบัติภารกิจด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

ปัจจัยความสำเร็จจากการดำเนินงานโครงการฯ ที่สามารถนำไปต่อยอดในพื้นที่
เกาะเต่าและขยายผลการดำเนินงานในพื้นที่อื่น มีดังนี้

- 1) ผู้บริหารท้องถิ่นที่มีความมุ่งมั่น กล้าตัดสินใจ มีการสื่อสาร กระตุ้นอย่างต่อเนื่อง และช่วยผลักดันให้เกิดเทศบัญญัติฯ
- 2) การแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานโครงการที่มีการกำหนดบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจน ครอบคลุมทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง
- 3) ที่ปรึกษาและนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะด้านกฎหมายและด้านเศรษฐศาสตร์ และมีความเข้าใจในบริบทของพื้นที่ มีความเข้าใจกฎหมายกระจายอำนาจและกระบวนการออกกฎหมายของท้องถิ่น ตลอดจนสร้างความเชื่อมั่นให้กับเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า
- 4) ความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเกิดจากการดำเนินงานทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสม่ำเสมอ เข้าถึงทุกกลุ่ม รับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นกลางและทั่วถึง
- 5) การออกแบบกิจกรรมที่ยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บริบทพื้นที่ และสถานการณ์
- 6) การมีภาคีที่ร่วมดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน กลุ่มชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และภาคประชาสังคม รวมถึงการทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ คณะกรรมการ และกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเห็นประโยชน์จากการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดกระบวนการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และได้รับแนวคิด มุมมองที่หลากหลาย
- 7) ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้หญิงและเด็กให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญ อีกทั้งเจ้าหน้าที่โครงการมีความเข้าใจในบทบาทและความต้องการของกลุ่มผู้หญิงและเด็กในพื้นที่เป็นอย่างดี

4. สรุปและข้อเสนอ

การสรุปบทเรียนการดำเนินงานภายใต้โครงการ BIOFIN ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสรุปผลระหว่างมีนาคม-พฤษภาคม 2566 โดยเป็นการสรุปบทเรียนหลังสิ้นสุดโครงการ กระบวนการดำเนินงานประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการ 2) การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การสรุปบทเรียนและจัดทำข้อเสนอ สรุปได้ดังนี้

สรุปบทเรียน

การพัฒนากลไกเพื่อสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่า รวมถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนากลไกดังกล่าว รวมถึงแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพองค์กรในพื้นที่และการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งในการสรุปบทเรียนสามารถสรุปกระบวนการพัฒนากลไกในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพได้เป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การศึกษาและสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนากลไกทางการเงิน และพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

1) การศึกษาและสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง มีกิจกรรมสำคัญทั้งการศึกษาภาวะเปรียบเทียบกับกลไกทางการเงินฯ ร่วมกับนักวิชาการ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการเงินที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ รวมถึงทำความเข้าใจอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจถึงหน้าที่ อปท. และแนวทางการพัฒนาเทศบาลฯ อีกทั้งได้ทำความรู้จัก สร้างความไว้วางใจ และการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ผ่านการหารือที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม ทำให้การพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างกลุ่มมากขึ้น มีความเข้าใจและร่วมมือในการร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมากกว่าในอดีต

บทเรียนที่สำคัญ คือ งานวิจัยควรมีแนวปฏิบัติชัดเจนและแปลงให้เข้าใจง่าย ความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ อปท. เป็นเรื่องที่สำคัญ จึงต้องมีที่ปรึกษาด้านกฎหมาย ส่วนการมีกรอบการทำงาน หลวม ๆ เข้าพื้นที่แล้วค่อยลงรายละเอียด ได้ช่วยทำให้สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานที่สอดคล้องกับ บริบทและสถานการณ์ของพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การสนับสนุนงานซึ่งกันและกันได้ช่วยส่งเสริมให้ เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ สอดคล้องกับหลัก “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” รวมทั้ง “การระเบิดจากข้างใน” ซึ่งอาศัยการกระตุ้นให้เกิดความเข้าใจและการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนให้มีความ พร้อมจากภายใน ได้เป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการดำเนินงาน

2) การพัฒนากลไกทางการเงิน มีกิจกรรมสำคัญทั้งการรับฟังและรวบรวมความคิดเห็นอย่างรอบ ด้านและทั่วถึงที่มีดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผ่านการประชุมหารือร่วมกับภาครัฐ เอกชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการพัฒนากลไกในการจัดเก็บรายได้จาก นักท่องเที่ยวเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ นอกจากนี้ ยังมีการจัดตั้ง คณะทำงานระดับท้องถิ่น ซึ่งมีผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเกาะเต่าร่วมในคณะทำงานฯ โดยมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนทำให้เจ้าหน้าที่รู้บทบาทและสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเต็มที่ นำไปสู่การยกย่อง เทศบัญญัติเทศบาลตำบลเกาะเต่า เรื่อง การบริหารจัดการและจัดเก็บรายได้สะพานท่าเทียบเรือเกาะเต่า พ.ศ. โดยระมัดระวังมิให้เทศบัญญัติการจัดเก็บรายได้ฯ กระทบบรรยากาศการท่องเที่ยว จึงมีการรับฟังความคิดเห็นอย่างเป็นระบบ และประกาศใช้เทศบัญญัติฯ เมื่อปี 2564

บทเรียนที่สำคัญ คือ การมีคณะทำงานจากหลายภาคส่วนและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของเรื่อง ทำให้การ ขับเคลื่อนงานในขั้นตอนนี้อาจดำเนินไปได้ แต่ต้องระมัดระวังการขึ้นนำแนวคิดของบางกลุ่ม รวมถึงการดึงผู้มีความเห็นต่างเข้าร่วมกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ซึ่งอาจต้องมีการหารือสร้างความเข้าใจก่อนการรับฟัง ความคิดเห็น ขั้นตอนนี้อาศัยทักษะของเจ้าหน้าที่ในการดำเนินการกระบวนการรับฟังความคิดเห็นโดยไม่เร่งรัด เรื่องเวลา ซึ่งใช้ทั้งรูปแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

3) การพัฒนากลไกขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ มีการ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเทศบัญญัติฯ แก่กลุ่มนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ การแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนา แผนงานสิ่งแวดล้อมตำบลเกาะเต่า การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเกาะเต่าและสมาชิกกลุ่ม ต่าง ๆ การเชื่อมโยงการทำงานในพื้นที่ การพัฒนาแผนชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมและพัฒนาแผนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงการบันทึก ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในเชิงปริมาณจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นได้ ชัดเจน โดยเฉพาะข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีการสื่อสารข้อมูลให้แก่ นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และประชาชนทั่วไปอย่างสม่ำเสมอ ทำให้เทศบาลตำบลเกาะเต่าสามารถจัดเก็บ รายได้และนำไปจัดการสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

บทเรียนสำคัญ คือ การสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนและครอบคลุม การเปิดเผยข้อมูลการรับจ่าย อย่างชัดเจนและโปร่งใส ซึ่งช่วยให้นักท่องเที่ยว ชุมชน รวมถึงผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นและให้ความร่วมมือ มากขึ้น การมีวิธีการจัดเก็บรายได้ที่สะดวกรวดเร็วมากขึ้น และการพัฒนาศักยภาพคณะทำงานอย่างต่อเนื่อง สามารถช่วยให้การดำเนินงานจัดเก็บรายได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังคงต้องให้ความสำคัญกับการประเมินผล ปรับปรุงและแสวงหาทางเลือกอื่นเพิ่มเติม

ข้อเสนอการต่อยอดในพื้นที่เกาะเต่า

ข้อเสนอเพื่อให้เกิดการต่อยอดการพัฒนาโลกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานในพื้นที่เกาะเต่า มีดังนี้

- 1) แสวงทางเลือกเพิ่มเติมในการจัดเก็บรายได้เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านงบประมาณสำหรับ อปท. ทั้งที่ผ่านกลไก อปท. และผ่านกลไกอื่น รวมถึงการระดมทุนร่วมกับภาคเอกชน เพื่อนำมาใช้ในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่า
- 2) นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บรายได้ ให้ครอบคลุม รวดเร็ว และเพิ่มประสิทธิภาพ ในการจัดเก็บค่าธรรมเนียมจากนักท่องเที่ยว
- 3) เชื่อมโยงการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายชีวภาพ เพื่อสร้างการรับรู้และความตระหนักเพื่อนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืน เช่น การเฝ้าระวังและจัดการพืช-สัตว์ต่างถิ่นที่รุกราน เป็นต้น
- 4) การประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย และเผยแพร่ผลการดำเนินงานสม่ำเสมอ ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยพัฒนาความร่วมมือกับผู้ประกอบการในพื้นที่และพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด
- 5) การเป็นที่ปรึกษาต่อไปไปอีก 1-2 ปี เพื่อให้เกิดกิจกรรมจากรายได้ที่จัดเก็บได้อย่างชัดเจน เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่เกาะเต่าเห็นผลเป็นรูปธรรม
- 6) ติดตามและปรับปรุงรูปแบบการทำงาน ในการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ นำไปสู่การสรุปบทเรียนและแนวปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

ข้อเสนอการขยายผลสู่พื้นที่อื่น

การขยายผลการพัฒนากลไกทางการเงินเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพของหน่วยงานในพื้นที่ต่าง ๆ มีปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญจากผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ศักยภาพและความพร้อมของชุมชน รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และความต้องการของชุมชน ซึ่งบทเรียนจากการดำเนินงานพื้นที่เกาะเต่า สามารถปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่อื่นได้ โดยมีประเด็นที่ควรคำนึงถึงดังนี้

- 1) วิเคราะห์บริบทพื้นที่และเสนอทางเลือกที่หลากหลาย และจัดลำดับความสำคัญ ของพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งปัจจัยด้านความสำคัญทางความหลากหลายทางชีวภาพและปัจจัยด้านภัยคุกคาม เพื่อดำเนินการพัฒนากลไกเพื่อขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ
- 2) ใช้บทเรียนจากเกาะเต่า โดยเฉพาะรูปแบบการทำงานที่เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา รวมถึงความยืดหยุ่น เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง
- 3) ระมัดระวังการคัดลอกไปใช้โดยขาดความเข้าใจ (copy & paste) ด้วยแต่ละพื้นที่มีบริบทสถานการณ์ในพื้นที่ และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่แตกต่าง ซึ่งเป็นปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
- 4) เรียนรู้กรณีตัวอย่างที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถนำจุดเด่นและข้อพึงระวังไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทพื้นที่
- 5) ให้มีกิจกรรมการติดตามและให้คำปรึกษาหลังการริเริ่มกลไกทางการเงินอย่างน้อย 2 ปี หลังจากมีกลไกการเงินในการจัดเก็บรายได้ เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนการจัดการสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเห็นผลเป็นรูปธรรมและมีทิศทางที่นำไปสู่ความยั่งยืน

.....

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2566). *ความรู้ทั่วไป ปะการังฟอกขาว*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 12 เมษายน 2566, จากเว็บไซต์: <https://thailandcoralbleaching.dmcr.go.th/th/blog/13608>
- นิรันดร์ นิรันดร์นุต. (2562). *Summary of BIOFIN Thailand Phase 1&2*. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2566, จากเว็บไซต์: <https://www.biofin.org/knowledge-product/summary-biofin-thailand-phase-1-2-thai-language>
- ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ในบริเวณท้องที่ตำบลดิ่งงาม ตำบลบ่อผุด ตำบลมะเร็ด ตำบลแม่น้ำ ตำบลหน้าเมือง ตำบลอ่างทอง ตำบลลิปะน้อย อำเภอเกาะสมุย และตำบลเกาะพะงัน ตำบลบ้านใต้ ตำบลเกาะเต่า อำเภอเกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2557. (2557, 30 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 131 ตอนพิเศษ 91 ง, หน้า 7.
- ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวจังหวัดสุราษฎร์ธานี เกาะเต่า. (2566). *สรุปยอดจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าพื้นที่ ต.เกาะเต่า อ.เกาะพะงัน จ.สุราษฎร์ธานี ประจำปี พ.ศ. 2565*. เอกสารอัดสำเนา
- สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวเกาะเต่า. (2565). *จำนวนนักท่องเที่ยวเกาะเต่าระหว่างปี 2560-2564*. เอกสารอัดสำเนา
- สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2556). *คู่มือความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตทางทะเลและชายฝั่งเกาะเต่า จังหวัดสุราษฎร์ธานี*. เอกสารเผยแพร่สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ฉบับที่ 62. กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร. 248 หน้า